

APPLICATION OF THE SUPER-DEDUCTION OF R&D COSTS BY TAX ENTITIES IN THE SLOVAK REPUBLIC ACCORDING TO THE GRAND CRITERION NUMBER OF EMPLOYEES

[Uplatnenie super-odpočtu nákladov na výskum a vývoj daňovými subjektami v Slovenskej republike podľa veľkostného kritéria počet zamestnancov]

Lea Jančíčková¹, Renáta Pakšiová²

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava
Email: lea.jancickova@euba.sk

² Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava
Email: renata.paksiova@euba.sk

Abstract: The application of the super-deduction of a tax as a support R&D in tax entities is primarily conditional on an assessment of whether the activity is in fact research and development. The aim of the paper is to analyse the structure of entities applying the super-calculation of research and development costs in the Slovak Republic in the period from 2015 to 2018 as well after the increase in the super-calculation rates in 2019. In the paper we mostly use quantitative statistical analysis. The rate of Slovak entities application of super-deduction in the individual years examined is low, despite a gradual increase in rates up to 150% (plus 100% year-on-year growth) in 2019. The assumption that the number of companies applying super-deduction would increase even with the increasing number of employees of the company has not been confirmed. During the period considered, companies with 10 to 50 employees applied 344 times, which was the cumulative maximum for the entire period considered. This category also prevailed in the individual monitored years. The sectoral structure of the companies is diverse, with the information technology sector predominating, followed by the engineering and electrical engineering sectors.

Keywords: development, employees, research, sector, super-deduction.

JEL classification: O32, M21, H25, M40, O38

Received: 12.12.2020; Reviewed: 13.3.2021; 14.3.2021; Accepted: 18.5.2022

Úvod

Globálna ekonomika v súčasnosti čelí novým výzvam spojeným s globalizáciou, vznikom nových technológií a prechodom na znalostnú ekonomiku. Výsledkom sú rýchlo rastúce trhy so stále tvrdšou globálnou konkurenciou, ktorá núti spoločnosti poskytovať produkty, procesy a služby s pridanou hodnotou. Vedecké poznanie sveta sa stalo neoddeliteľnou súčasťou životných potrieb ľudstva a zároveň nevyhnutnou podmienkou rozvoja spoločnosti. Ovplyvnilo to aj investičnú štruktúru spoločností a dôležitosť určitých typov investícií (Ahuja 2011). Tiež to vysvetľuje, prečo sa úloha investícií do výskumu a vývoja stáva čoraz dôležitejšou, pretože sa často považuje za kľúčovú hybnú silu inovatívnych výsledkov a udržiavania si konkurenčnej pozície na trhu (Arkhipova a kol. 2019, Akhmetshin a kol. 2018, Dmitriev a kol. 2018). Investície do výskumu a vývoja sú preto dôležitým faktorom dlhodobej životaschopnosti moderných spoločností, najmä v podmienkach neustále sa meniaceho podnikateľského prostredia (MacGregor Pelikánová 2019a). V súlade s tým by mali byť podniky motivované k investíciám do výskumu a vývoja, aby rozvíjali svoje konkurenčné výhody (Ravšelj a kol. 2017, 2018, 2019) alebo ako uvádzajú Staníčková a Melecký (2014), aj ďalšie faktory determinovali konkurencieschopnosť ekonomických subjektov v špecifických oblastiach a podmienkach Európskej únie. Inovačné aktivity úzko súvisia s prežitím firmy na globalizovanom trhu a s konkurencieschopnosťou, čo sa konkrétne

prejavuje v neustálom procese obnovy a zlepšovania tovarov a služieb, ako aj výrobných procesov a ekonomického potenciálu podnikov (Šebestová a Nowaková 2015).

Výskum a vývoj (ďalej len “VaV”) je nákladná a časovo náročná činnosť bez garantovaného výsledku, teda je dosť riziková z hľadiska návratnosti investície. Dobu, v ktorej sa momentálne nachádzame, charakterizujú dynamické a rýchlo prichádzajúce zmeny, pokroky a nové technológie. Investície v tejto oblasti môže realizovať štát, ale aj súkromný sektor. Vzhľadom na výskum a vývoj, ktorý je predpokladom dlhodobej prosperity a zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja štátu, sa každý vyspelý štát snaží vytvárať podmienky na podporu aktivít výskumu a vývoja, najmä smerom k smart riešeniam (Turečková a kol. 2018). Podpora výskumu a vývoja existuje v krajinách Európskej únie v rôznych formách. Investície firiem do vývoja a výskumu sú jedným z faktorov, ktoré stimulujú ekonomický rast a inovačnú výkonnosť firiem aj štátu (MacGregor Pelikánová 2019b), a to na národnej aj regionálnej úrovni (Majerová 2018). Rozhodujúcim cieľom a cieľom využívania jednotlivých foriem nepriamej podpory VaV je motivovať podnikateľskú sféru k vyšším aktivitám vo VaV, vrátane ich finančnej podpory (Turečková 2016). Dôkazy naznačujú, že súkromné firmy vynakladajú na výskum a vývoj menej, ako je spoločensky optimálne, pretože prítomnosť externalít vytvára priepasť medzi súkromnou a verejnou ziskovosťou (Arrow 1962, Nelson 1959). Vo väčšine krajín OECD sa vlády pokúšajú vyriešiť tento problém rôznymi opatreniami, ako sú dotácie alebo fiškálne stimuly pre výskum a vývoj s cieľom stimulovať inovácie. Účinnosť týchto nástrojov závisí od fiškálneho systému každej krajiny a účelov jej programov (Európska komisia 2003). Obľúbenosť daňových stimulov pre vývoj a výskum vo svete rastie. Globálne sa efektívnosť vplyvu na inovatívne technológie hodnotí rôznymi nástrojmi (Bockova a kol. 2016). Inovácie sú jednoznačne súčasťou výskumu a vývoja. Inovácia je proces, ktorý prešiel kompletným technologickým cyklom od zrodu myšlienky, jej technologického vývoja a dokumentácie až po nevyhnutné obchodné praktiky, aby mohol vstúpiť na trh vo forme produktu, služby alebo technológie (Slobodnyak a kol. 2020). Jednotlivé krajiny si dobre uvedomujú dôležitosť výskumu a vývoja vo svojich ekonomikách, keďže výsledky výskumu a vývoja majú pozitívny vplyv na rozvoj konkurencieschopnosti ich krajiny. Slovensko patrí v rámci Európskej únie ku krajinám, ktoré na výskum a vývoj prispievajú zo štátneho rozpočtu. V roku 2015 sa na túto oblasť vynaložilo asi 1,2 % hrubého domáceho produktu (TASR 2016), no aktuálne je tento podiel v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ jeden z najnižších a je hlboko pod priemerom EÚ.

Tabuľka 1: Vývoj podielu výdavkov na výskum a vývoj z HDP (v %)

	2015	2016	2017	2018	2019
Slovenská republika	1,16	0,79	0,89	0,84	0,83
EÚ (27)	2,12	2,12	2,15	2,19	2,23

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: Štatistický úrad SR (2021)

Cieľom nášho výskumu je, na základe kvantitatívnej štatistickej analýzy, porovnať uplatňovanie super-odpočtu dane v súvislosti s realizáciou VaV daňovými subjektmi v Slovenskej republike v rokoch 2015-2019 z hľadiska hodnotenia trendu uplatňovania tejto podpory v závislosti od počtu zamestnancov, a odvetvia.

1 Teoretické východiská

Pri definovaní základných pojmov výskumu a vývoja v nadnárodnom kontexte sa najskôr zameriame na legislatívne vymedzenie VaV. Každý štát stanovuje limity pre činnosti, ktoré spadajú do tejto oblasti samostatne, čím sa tieto pojmy vymedzujú rôznymi smermi. Dokonca aj pojmy sa môžu podobať alebo dokonca často môžu byť zameniteľné alebo určitým spôsobom zmiešané. Definície v legislatívnych dokumentoch krajín alebo od rôznych autorov

možno definovať s miernymi odchýlkami, ale v zásade sú všetky veľmi podobné. Práve táto skutočnosť viedla k vytvoreniu Frascati manuálu. Táto príručka, ktorú vydáva Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) od roku 1963, má za cieľ identifikovať činnosti výskumu a vývoja, ktoré sa v praxi môžu zdať veľmi zložité. Frascati manuál je už viac ako päťdesiat rokov uznávaným štandardom na medzinárodnej úrovni v oblasti výskumu a vývoja a je jednou z najprekladanejších publikácií OECD. Nedávne siedme vydanie vyšlo v roku 2015. V porovnaní s predchádzajúcimi publikáciami z roku 2012 obsahuje viac podrobností a uvádza rôzne príklady z praxe, čo čitateľom umožňuje ľahšie pochopiť problematiku.

Podľa Frascati manuálu zahŕňa pojem výskum a vývoj tri oblasti, a to základný výskum, aplikovaný výskum a experimentálny vývoj. Definuje výskum a vývoj ako „*tvorivú prácu vykonávanú na systematickom základe s cieľom zvýšiť vedomosti, vrátane vedomostí o človeku, kultúre a spoločnosti, a využiť túto zásobu vedomostí na navrhovanie nových aplikácií*“ (OECD 2015. Frascati Manual 2015). Základné pojmy VaV upravujú krajiny samostatne vo svojich legislatívnych dokumentoch. V SR je VaV definovaný v § 2 zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o zmene a doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizáciách ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Definície uvedené v tomto zákone sú odvodené z definícií v príručke Frascati. Výskum je podľa § 2 ods. 1 definovaný ako: „*....sústavná tvorivá činnosť vykonávaná v oblasti vedy a techniky pre potreby spoločnosti a pre rozvoj poznania. Výskum bude pozostávať zo základného výskumu a aplikovaného výskumu*“ (zákon č. 172/2005 Z. z., 2021). Z § 2 ods. 2 vyplýva, že výskum sa člení na základný výskum, ktorého podstata spočíva v sústavnej tvorivej činnosti bez zvažovania dôsledkov v budúcom praktickom využití (zákon č. 172/2005 Z. z., 2021). Aplikovaný výskum podľa § 2 ods. 3 je tvorivá činnosť zameraná na získavanie nových poznatkov s praktickou realizáciou nadobudnutých skúseností v hospodárskej a spoločenskej praxi (zákon č. 172/2005 Z. z. 2021). Rozvoj je podľa § 2 ods. 4 definovaný ako: „*....sústavná tvorivá činnosť v oblasti vedy a techniky využívajúca zákonitosti a poznatky získané výskumom alebo na základe praktických skúseností pri tvorbe nových materiálov, výrobkov, zariadení, systémov, metód, procesov alebo ich zlepšovanie*“ (zákon č. 172/2005 Z. z., 2021).

Pri definíciách výskumu a vývoja možno vychádzať aj z Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č.23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov. Postupy účtovania ustanovujú podmienky účtovania VaV pre podnikateľské subjekty v sústave podvojného účtovníctva v SR. Na definície uvedené v zákone o štátnych podporných organizáciách výskumu a vývoja v Slovenskej republike odkazujú aj Metodické pokyny k odpočítaniu výdavkov (nákladov) na výskum a vývoj podľa § 30 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Inovácie identifikujeme ako dôležitú súčasť výskumu a vývoja. Inovácie sú jednou z prvých definícií obsahu a špecifik inovatívnych premien v spoločnosti, ktorá sa formovala v 19. storočí. Súviselo to so zmenami spôsobenými spontánnymi interakciami rôznych kultúr. Začiatkom 20. storočia sa tento termín začal používať v ekonomickej vede a znamenal, že ekonomický rast a rozvoj závisia nielen od investícií do práce a kapitálových aktív, ale aj od investícií do nových výrobných technológií (Kazatsev 2017). Ekonómovia chápali inováciu ako stelesnenie vedeckého objavu v konkrétnej technológii alebo produkte. Inováciu možno nazvať „*konečným výsledkom*“ zavedenia inovácie s cieľom zmeniť objekt riadenia a získať ekonomický, sociálny, environmentálny, vedecký, technický alebo iný efekt (Fedorchenko

2015). Mnoho výskumníkov verí, že výskum a vývoj je neoddeliteľnou súčasťou inovačného procesu. Existuje opačný uhol pohľadu. Inovácie dopĺňajú proces výskumu a vývoja a zameriavajú sa na komercializáciu výsledkov výskumu a vývoja. Napríklad sa tvrdí (Mindeli a kol. 2017), že inovačný proces by mal zahŕňať všetky fázy životného cyklu: od myšlienky a konceptu inovácie až po fázu masovej výroby a prevádzky. Podľa iných výskumníkov (Kalabin a kol. 2019) inovačný proces začína fázou vynálezu a končí fázou vývoja prototypu a jeho presunom do sériovej výroby.

2 Dáta a metodológia

Príspevok je zameraný na výskum a vývoj v Slovenskej republike v rokoch 2015 až 2019. V úvode sú definované teoretické poznatky výskumu a vývoja v legislatívnych normách na nadnárodnej a národnej úrovni. Teoretické východiská sú dôležité z hľadiska chápania VaV v podmienkach Slovenskej republiky, kde sa realizuje nasledujúci kvantitatívny výskum.

Vo výskume spracovávané údaje, ktoré zhromažďuje a zverejňuje Finančná správa SR, ktorá v pôsobnosti Ministerstva financií okrem iného dohliada na dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, predpisov EÚ a medzinárodných zmlúv, ktoré zabezpečujú realizáciu obchodnej politiky, colnej politiky, daňovej politiky. Spravuje výber daní a jej hlavným poslaním je efektívne vyberať a spravovať clo a dane na plnenie príjmovej časti štátneho rozpočtu Slovenskej republiky a rozpočtu Európskej únie (EÚ), ochrana ekonomických záujmov štátu a ochrana výdavkovej časti štátneho rozpočtu SR (Finančná správa 2021a). Náš výskum obsahuje údaje za Slovenskú republiku v období od roku 2015, kedy bol super-odpočet zavedený do našej legislatívy, až po rok 2019, kedy sú údaje plne dostupné. Vzhľadom na možnosť odkladu daňového priznania k dani z príjmov za rok 2020, údaje pre využitie super-odpočtu za rok 2020 ešte nie sú kompletne, preto nie sú v príspevku kvantitatívne vyhodnotené.

Všetky informácie o spoločnostiach uplatňujúcich si super-odpočet nákladov na výskum a vývoj čerpáme z aktuálnych zoznamov zverejnených na Finančnej správe SR. Finančná správa SR zhromažďuje údaje o podnikoch z vyplnených a podaných daňových priznaní, v ktorých podniky uvádzajú počet projektov, ciele jednotlivých projektov a výšku super-odpočtu, ktorý si v zdaňovacom období uplatnili. Ďalšie informácie o podnikoch, najmä o počte zamestnancov a sektore pôsobenia subjektov za príslušné roky sú z databázy Finstat.sk (Finstat 2020), ktorá tieto informácie preberá z relevantných primárnych databáz, napr. register účtovných závierok a poskytuje v podobe vhodnej na ďalšiu analýzu. Náš výskum zahŕňa všetky spoločnosti na Slovensku, ktoré si v každom roku sledovaného obdobia 2015 až 2019 uplatnili super-odpočet. Cieľom príspevku je kvantitatívna analýza štruktúry spoločností uplatňujúcich daňový super-odpočet nákladov na výskum a vývoj v Slovenskej republike v období rokov 2015 až 2019. Analýza odvetvovej štruktúry bola viazaná na jednotlivé skúmané roky, ako aj na kategórie podnikov podľa počtu zamestnancov.

Podľa Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/34/EÚ z 26. júna 2013 klasifikujeme podniky podľa veľkostných kritérií na mikro, malé a stredné podniky podľa výšky majetku, obratu a počtu zamestnancov. Z hľadiska potrieb nášho výskumu rozdeľujeme skúmané podniky do kategórií podľa počtu zamestnancov, ktoré kopírujú požiadavky smernice na veľkostné kategórie podnikov v jednom kritériu, a to podľa počtu zamestnancov. Vytvorené kategórie uvádzame v Tabuľke 2.

Tabuľka 2: Členenie podnikov podľa počtu zamestnancov (x)

Kategória 1	Kategória 2	Kategória 3	Kategória 4
$0 < x < 10$	$10 \leq x < 49$	$50 \leq x < 249$	$250 \leq x$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Smernice 2013/34/EÚ (2021).

Vzhľadom na celkovo nízku mieru uplatňovania nákladov na super-odpočet v posudzovanom období možno predpokladať, že administratívna náročnosť procesu uplatňovania tejto podpory si vyžaduje väčší počet zamestnancov v podnikoch. Výskumná otázka sa zameriava na zistenie, či si najviac spoločností uplatňuje super-odpočet z kategórie s najväčším počtom zamestnancov.

Na základe dostupných informácií o počte zamestnancov sa nám podarilo vyhodnotiť 944 z 997 uplatnených super-odpočtov v sledovanom období, pretože 31 živnostníkov a 22 spoločností nemalo v príslušnom roku zverejnený počet zamestnancov.

Ako hlavnú metódu zisťovania sme použili kvantitatívnu štatistickú analýzu a komparáciu, pomocou ktorej porovnávame počet spoločností, ktoré využili odpočet nákladov (výdavkov) na výskum a vývoj v kontexte odvetví a počtu zamestnancov v sledovanom období rokov 2015 až 2019.

Pomocou abstrakcie sme vybrali údaje potrebné pre kvantitatívnu analýzu. Abstrahovali sme od konkrétnych podnikov a popisných informácií o podnikoch, aby sme vybrali údaje na štatistickú analýzu. Sledované údaje podnikov sme rozdelili podľa predmetu podnikania a počtu zamestnancov. Pri posudzovaní uplatneného super-odpočtu sme tiež abstrahovali od skutočnosti, že niektoré firmy si super-odpočet uplatňovali vo viacerých rokoch, preto boli tieto firmy v príslušnom roku opakovane klasifikované ako firmy uplatňujúce super-odpočet a započítané do štatistickej početnosti.

3 Výsledky a diskusia

Začiatkom roka 2015 zaviedlo Slovensko nový typ daňových stimulov zameraných na podporu firiem podnikajúcich v oblasti výskumu a vývoja (najčastejšie ide o vývoj nových alebo podstatne vylepšených produktov, služieb, technológií a procesov). Tento režim predstavuje transparentnú, spravodlivú a administratívne menej náročnú formu podpory podnikového výskumu a vývoja. Podobné režimy sa už roky používajú v najvyspelejších ekonomikách sveta (Deloitte 2021). Väčšina vlád uplatňuje kombináciu daňových stimulov a priamych dotácií na podporu súkromných investícií do výskumu a vývoja. To podporuje názor, že koncept nástroja je prinajmenšom taký dôležitý ako ten, ktorý sa používa, a že by sa mala využívať komplementarita (D'Andria a kol. 2017). Super-odpočet nákladov na výskum a vývoj predstavuje štátnu podporu pre firmy, ako aj pre živnostníkov, ktorí vykonávajú výskum a vývoj. Pomoc sa im poskytuje vo forme zníženia ich daňových povinností, keďže umožňuje odpočítať si vyššiu sumu výdavkov na výskum a vývoj ich násobným zahrnutím do daňovo uznaných nákladov pri podaní daňového priznania k dani z príjmov po splnení stanovených podmienok podľa zákona o dani z príjmov.

S účinnosťou od 1. januára 2015 v Slovenskej republike nadobudol účinnosť zákon č. 333/2014 Z. z. ktorým sa dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Tento zákon pridal nové ustanovenie, a to § 30c (zákon o dani z príjmov 2020), ktorý sa zaoberá odpočítaním výdavkov (nákladov) na výskum a vývoj, v ktorom bol zavedený pojem „super-odpočet“. Super-odpočet bol zavedený ako nový druh daňového zvýhodnenia pre tých daňovníkov, ktorí vykonávajú výskum a vývoj. Tento typ daňového zvýhodnenia má motivovať daňových poplatníkov vynakladať viac peňazí na výskumné a

vývojové účely, vytvárať pracovné miesta pre odborníkov (absolventov), zvyšovať vlastnú konkurencieschopnosť a prispievať k rozvoju znalostnej ekonomiky. Super-odpočet môžu daňovníci využiť, ak vykonávajú výskum a vývoj, na ktorý im vznikajú výdavky (náklady), ktoré si môžu odpočítavať od základu dane (Finančná správa 2021b). Super-odpočet na VaV je v slovenskej legislatíve zavedený od roku 2015. Nižšie uvedená Tabuľka 3 ukazuje, ako sa v priebehu rokov od zavedenia super-odpočtu menili jednotlivé percentá pre odpočet nákladov na VaV.

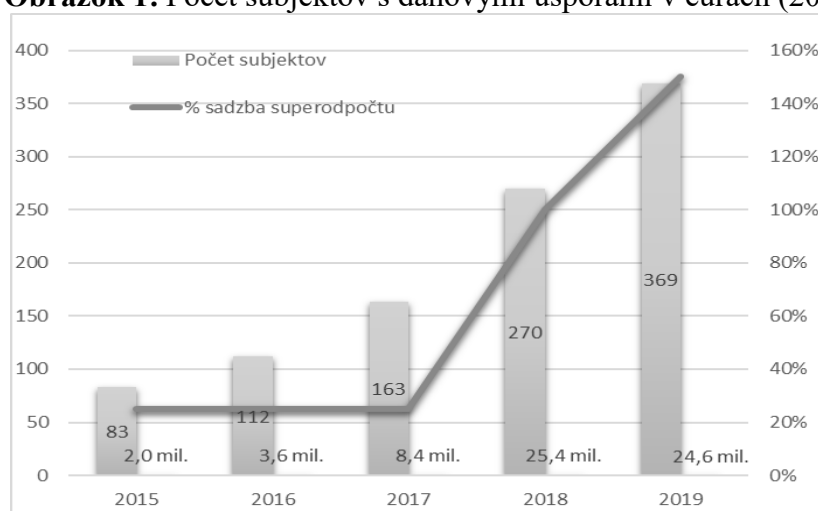
Tabuľka 3: Prehľad o výške odpočtu na výskum a vývoj (2015-2022)

Rok	2015 - 2017		2018		2019		2020 - 2022	
Daňové zvýhodnenie	Zníženie základu dane (súčasne)		Zníženie základu dane (súčasne)		Zníženie základu dane (súčasne)		Zníženie základu dane (súčasne)	
Sadzbá (%) super-odpočtu nákladov na VaV	25% celkové výdavky + 25 % (osobné náklady mladých výskumníkov)	25 % (medziročný nárast odpočtu)	100 % celkové výdavky	200 % celkové výdavky	150 % celkové výdavky	100 % (priemerný nárast výdavkov za 2 roky)	200 % celkové výdavky	100 % (priemerný nárast výdavkov za 2 roky)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa zákona č.595/2003 Z.z. o dani z príjmov, (2022).

Z tabuľky vyplýva, že od zavedenia super-odpočtu do legislatívy SR sa každým rokom sadzba zvyšuje. Vplyv tohto rastu na počet subjektov s uplatneným super-odpočtom za rok je znázornený na obrázku 1, kde môžeme sledovať zvyšujúci sa záujem firiem o uplatnenie odpočtu nákladov (výdavkov) na VaV. Keďže v rokoch 2015-2017 bol nárok na super-odpočet výdavkov (nákladov) na výskum a vývoj len 25 %, nebolo to pre slovenské spoločnosti dostatočne motivujúce ani prospešné. V roku 2015 si super-odpočet uplatnilo len 83 subjektov. Naproti tomu v roku 2018 sa počet všetkých subjektov zvýšil na 270, z toho bolo 14 živnostníkov. So zvýšením super-odpočtu na 100 % v roku 2018 je zrejmé, že aj živnostníci si odvážnejšie uplatnili super-odpočet na výdavky na výskum a vývoj (SmarTech 2020). V roku 2019 sa opäť menila sadzba super-odpočtu na 150 % a tak si super-odpočet uplatnilo najviac subjektov a to až 369, z čoho bolo 13 živnostníkov. Každým rokom si super-odpočet uplatňuje viac subjektov na čo má určite veľký vplyv aj neustále sa zvyšujúca sadzba super-odpočtu.

Obrázok 1: Počet subjektov s daňovými úsporami v eurách (2015-2019)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Finančnej správy (2021c).

Všetky informácie o spoločnostiach uplatňujúcich si super-odpočet nákladov na výskum a vývoj čerpáme z aktuálnych zoznamov zverejnených na Finančnej správe SR. Finančná správa SR zhromažďuje údaje o podnikoch z vyplnených a podaných daňových priznaní, v

ktorých podniky uvádzajú počet projektov, ciele jednotlivých projektov a výšku super-odpočtu, ktorý si v zdaňovacom období uplatnili. Toto je úplná vzorka podnikov za sledované obdobie od roku 2015 do roku 2019.

Z obrázku 1 je zrejmé, že od roku 2015, kedy bol super-odpočet v SR zavedený, každoročne narastá počet subjektov, ktoré si odpočet uplatnili. Výrazný nárast subjektov nastal v roku 2017, kedy si odpočet uplatnilo o 51 subjektov viac ako v roku 2016. Rastúci trend pokračoval aj v roku 2018, keď si odpočet uplatnilo o 107 subjektov viac ako v roku 2017. Tento nárast môže byť spôsobený tým, že výška odpočtu sa zvýšila z 25 % na 100 %, čo pre spoločnosti znamená väčšie úspory na dani z príjmu. Z tohto dôvodu sa zvýšil počet subjektov uplatňujúcich si super-odpočet za rok 2019 v celkovom súčte 369 subjektov, čo je najviac od zavedenia super-odpočtu do legislatívy v Slovenskej republike. S postupným zvyšovaním počtu subjektov rástla aj kumulovaná výška uplatneného super-odpočtu nákladov na VaV podnikateľov. V roku 2015 bola kumulovaná výška uplatneného super-odpočtu 2,0 milióna eur, v roku 2016 3,6 milióna eur, v roku 2017 to bolo 8,4 milióna eur, v roku 2018 25,4 milióna eur a v roku 2019 24,6 milióna eur. Najväčší rozdiel je zaznamenaný medzi rokmi 2017 a 2018, kedy nárast kumulovaného super-odpočtu predstavoval približne 17 miliónov eur. Avšak v roku 2019 sledujeme pokles, aj keď počet subjektov vzrástol oproti roku 2018 o 99, tak sa výška uplatneného super-odpočtu znížila oproti roku 2018 o 0,8 milióna eur.

Vzhľadom na dostupné informácie, platné sadzby dane na jednotlivé roky a ďalšie úľavy nie je možné priamo určiť daňovú úsporu jednotlivých podnikov. S meniacim sa počtom subjektov uplatňujúcich super-odpočet na VaV sa menil aj počet subjektov a ich zameranie. V Tabuľke 4 uvádzame jednotlivé počty subjektov, ktoré si uplatnili daňovú podporu podľa štatistickej klasifikácie vykonávanej činnosti a ich zaradenia do nami definovaných kategórií 1 - 4 podľa počtu zamestnancov.

V Tabuľke 4 vznikajú rozdiely v súčtových položkách v riadkoch, ktoré vyplývajú z absencie potrebných informácií o niektorých subjektoch zo vzorky pre ich správne zatriedenie. Za sledované obdobie bolo identifikovaných spolu 997 subjektov, ktoré si uplatnili odpočet nákladov na VaV. V nadväzujúcej analýze subjektov podľa ich hlavnej činnosti podľa SK NACE, sme vyradili samostatnú skupinu subjektov SZČO, nakoľko ide o fyzické osoby. Pri zaradení do štyroch kategórií podľa veľkostného kritéria počtu zamestnancov, do triedenia neboli zaradené subjekty uplatňujúce si super-odpočet, ktoré nemali zverejnenú informáciu o počte zamestnancov v príslušnom roku. Napríklad subjekty zaoberajúce sa informačnými technológiami, ktorých bolo v súčte 202, tak všetky tieto subjekty zverejnili počet zamestnancov, ale v prípade subjektov poskytujúcich vzdelanie, zo 6 subjektov, ktoré si uplatnili super-odpočet nákladov na VaV, len 2 subjekty zverejnili počet zamestnancov.

Tabuľka 4: Zaradenie subjektov uplatňujúcich super-odpočet podľa hlavnej činnosti a počtu zamestnancov (2015-2019)

Hlavná činnosť subjektu	Počet daňových subjektov					Spolu	Zaradenie do kategórií podľa veľkostného kritéria počtu zamestnancov (2015 - 2019)				Spolu
	2015	2016	2017	2018	2019		1	2	3	4	
Aktivity iných členov	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1
Aktivity nemocníc	1	1	1	1	1	5	0	0	0	5	5
Automobilový priemysel	1	3	7	6	12	29	0	2	3	16	21
Destilácia alkoholu	0	0	0	0	2	2	0	1	1	0	2
Drevársky priemysel	1	1	2	1	1	6	0	0	6	0	6
Elektrotechnika	13	16	22	29	27	107	10	25	36	35	106
Energetika a baníctvo	1	1	1	1	4	8	4	1	2	1	8
Hazard	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	1
Chemický priemysel	2	2	2	6	10	22	3	7	6	6	22
Informačné technológie	9	17	32	64	80	202	41	84	56	21	202
Inžinierstvo	11	16	22	33	26	109	10	33	33	33	109
Kovoobrábanie a hutníctvo	8	10	20	20	23	81	5	27	32	17	81
Maloobchod	1	4	3	6	8	22	9	9	1	0	19
Nakladanie s odpadmi	0	0	0	1	1	2	2	0	0	0	2
Ostatné peňažné prostriedky	1	1	1	2	2	7	0	0	0	7	7
Poľnohospodárstvo a lesníctvo	2	3	2	1	3	11	1	9	1	0	11
Potravinársky priemysel	1	1	3	7	11	23	0	16	4	2	22
Právo a poradenstvo	1	1	1	4	22	29	18	7	1	1	27
Predaj a údržba vozidiel	0	1	2	2	2	7	1	3	3	0	7
Reklama	0	1	0	2	4	7	5	2	0	0	7
Služby	0	0	0	3	9	12	3	6	1	1	11
Sprostredkovateľská činnosť	1	1	1	4	4	11	4	7	0	0	11
SZČO	1	0	3	14	13	31	0	0	0	0	0
Telekomunikácie	0	1	2	1	8	12	0	2	3	7	12
Textilný priemysel	0	0	0	2	4	6	0	3	2	1	6
Transport a logistika	1	1	1	0	0	3	3	0	0	0	3
Turizmus a gastronómia	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Účtovníctvo	0	0	2	1	2	5	1	4	0	0	5
Veľkoobchod	4	5	6	15	23	53	17	23	9	4	53
Výroba - ostatné	1	4	4	4	27	40	13	14	12	1	40
Výskum a vývoj	14	10	14	18	23	79	37	34	8	0	79
Výstavba	0	2	1	10	5	18	4	5	5	2	16
Vývoj a stavebné inžinierstvo	6	5	5	7	4	27	7	17	3	0	27
Vzdelanie	0	0	0	2	4	6	1	1	0	0	2
Zdravotná starostlivosť	1	3	3	2	4	13	7	2	3	1	13
Spolu	83	112	163	270	369	997	207	344	231	162	944

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Finstat (2020).

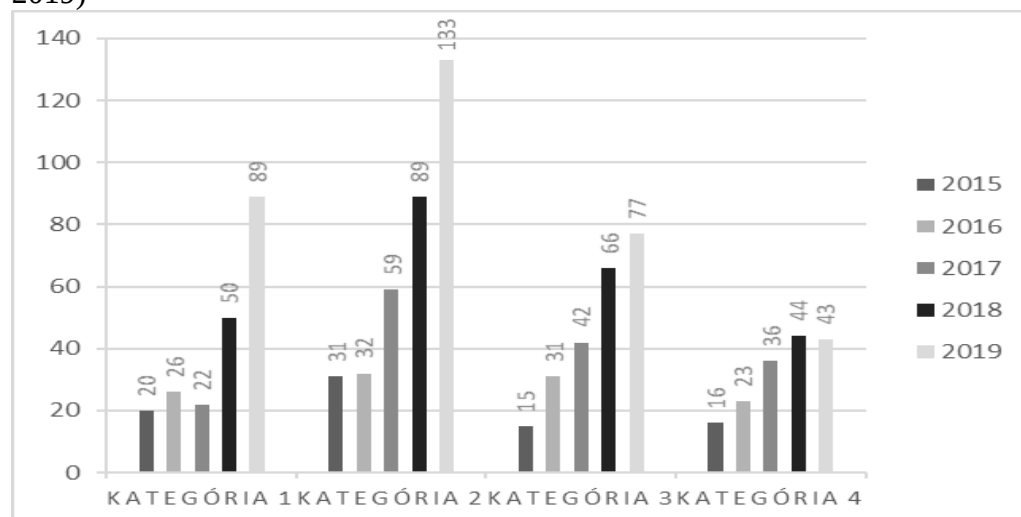
Získané údaje sme rozdelili do kategórií podľa predmetu a zamerania podnikov. Najväčšie zastúpenie v uplatňovaní daňovej podpory majú informačné technológie, strojárstvo a elektrotechnika. Od roku 2018 je možné do super-odpočtu zahrnúť aj náklady na licencie na

špecializovaný počítačový program (softvér). Softvér sa musí priamo použiť pri realizácii projektu výskumu a vývoja. Finančné riaditeľstvo v tejto súvislosti uvádza napríklad náklady na grafické a dizajnové počítačové programy. Aj to môže mať za následok taký vysoký nárast v sektore informačných technológií. Dôležitou špecifickou skupinou pre náš výskum boli živnostníci. Práve pre túto skupinu bol super-odpočet neatraktívny v tak nízkej sadzbe s vysokou administratívnou záťažou. Postupné zvyšovanie super-odpočtu zahrnuje aj túto skupinu podnikateľov, čím sa zvýšil počet žiadateľov o odpočet nákladov na VaV za rok 2018 a 2019, ale doteraz najvyšší počet sme zaznamenali v roku 2018.

Od zavedenia super-odpočtu do legislatívnej úpravy SR pozorujeme v prvých rokoch určité obavy pri jeho uplatňovaní v 1. a 2. kategórii podľa počtu zamestnancov. Postupné zvyšovanie super-odpočtu sa výrazne dotýka vyššie uvedených podnikov, ktoré sú poddimenzované a vývoj projektov VaV môže byť pre nich administratívne náročnejší ako pre kategórie 3 a 4. V nasledujúcej analýze porovnávame počet podnikov a ich vývoj v určených kategóriách podľa počtu zamestnancov, ktoré sú jedným z kritérií pre veľkostné kategórie podnikov.

V posudzovanom období si super-odpočet nákladov na výskum a vývoj uplatnilo 207 podnikov kategórie 1, 344 podnikov kategórie 2, 231 podnikov kategórie 3 a 162 podnikov kategórie 4. Super-odpočet si v sledovanom období uplatnilo celkom 997 subjektov, z toho 31 živnostníkov a 22 subjektov nezverejnili počet zamestnancov, takže v obrázku 2 je zobrazených 944 subjektov zoradených podľa počtu zamestnancov v jednotlivých skúmaných rokoch. Super-odpočet si v sledovanom období najviac uplatnili podniky 2. kategórie, t. j. s počtom zamestnancov od 10 do 50. Z toho vyplýva, že kategória subjektov s najvyšším počtom zamestnancov nepredstavuje najpočetnejšiu kategóriu pri uplatňovaní super-odpočtu nákladov na výskum a vývoj.

Obrázok 2: Počet subjektov uplatňujúcich super-odpočet podľa veľkostnej skupiny (2015 – 2019)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Finstat (2020).

Podľa prieskumu realizovaného spoločnosťou Deloitte R&D Survey 2016, ktorý bol realizovaný v spolupráci so Slovenskou agentúrou pre rozvoj investícií a obchodu, ukázal, že stále existuje množstvo externých faktorov, ktoré negatívne ovplyvňujú výskum a vývoj na Slovensku, a to v podobe nedostatočnej informovanosti o uplatňovaní super-odpočtu a nízkej sadzby od jeho zavedenia v porovnaní s okolitými krajinami. Dostupnosť kvalifikovaných a

skúsených výskumníkov je jedným z najdôležitejších faktorov ovplyvňujúcich výdavky firiem. (TASR 2016b) Na základe tohto prieskumu približne tretina respondentov vynaložila v roku 2015 na výskum a vývoj viac ako 10 % svojich výnosov. Na druhej strane, druhou najpočetnejšou skupinou boli v prieskume podniky, ktoré minuli na výskum a vývoj menej ako 1 % svojich výnosov. V krátkodobom časovom horizonte (do dvoch rokov) plánuje 42 % oslovených podnikov preinvestovať do výskumu a vývoja aspoň toľko prostriedkov ako v roku 2014. V dlhšom časovom horizonte (do troch až piatich rokov) má 69 % respondentov v úmysle zvýšiť svoje výdavky v tejto oblasti. (Deloitte R&D Survey 2016)

Záver

Cieľom nášho výskumu bolo analyzovať a porovnať štatistické údaje súvisiace s realizáciou výskumu a vývoja v Slovenskej republike v rokoch 2015-2019. Super-odpočet nákladov na výskum a vývoj nadobudol účinnosť od 1. januára 2015. Môžeme konštatovať, že k najväčšej zmene v slovenskej legislatíve došlo od 1. januára 2018, kedy došlo k zvýšeniu percenta možného odpočtu nákladov na výskum a vývoj z 25 % na 100 %. V ďalšom roku sa výška super-odpočtu zvýšila už na 150 %. Výskum a vývoj sa považuje za jednu z najdôležitejších oblastí, kde sa vyvíja úsilie na zvýšenie konkurencieschopnosti Európskej únie v celosvetovom meradle. Kľúčovým dokumentom k definícii VaV je Frascati manuál, ktorý vydáva OECD a používa sa v Európskej únii, v Slovenskej republike je VaV upravený zákonom č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, zákon č.172/2005 Z.z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a Metodický pokyn k odpočítaniu výdavkov (nákladov) na výskum a vývoj podľa § 30c zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Zákony a metodický pokyn sa pravidelne aktualizujú a zmeny, ktoré nastávajú v super-odpočte nákladov na VaV, sa postupne stávajú pre podnikateľov atraktívnejšie a sú prezentované firmám, ktoré super-odpočet využívajú alebo sa ho chystajú využiť. Zverejňujú sa aj uplatnené super-odpočty spoločností za jednotlivé zdaňovacie obdobia.

Z nášho výskumu vyplýva, že medziročný nárast percenta odpočtu na VaV zvýšil počet subjektov, ktoré si super-odpočet uplatnili. V rokoch 2015-2017, kedy bola sadzba odpočtu 25 %, si v roku 2015 uplatnilo odpočet 83 subjektov, v roku 2016 o 29 viac a v roku 2017 to bolo 163. V roku 2018 zaznamenávame postupné zvýšenie odpočtu na 100 % a nárast počtu subjektov na 270 a v roku 2019 opätovné zvýšenie sadzby na 150 %, ktoré oslovilo až 369 subjektov. Možným dôvodom, prečo si firmy neuplatňujú odpočet na VaV v takom rozsahu ako v iných európskych krajinách, môže byť aj to, že na strane slovenských daňovníkov existuje obava, či administratíva uplatnenia odpočtu nie je taká zložitá, že výsledná daňová úspora ich v konečnom dôsledku nebude dostatočne zaujímať. Aj preto sa slovenskí zákonodarcovia snažia VaV zatraktívniť a od roku 2018 tak každoročne zvyšovať percentuálnu sadzbu odpočtu.

Z celkového počtu 997 subjektov bolo v posudzovanom období 944 zatriedených na základe zverejnených údajov, zvyšných 31 subjektov je živnostníkov a 22 subjektov počet zamestnancov v sledovanom období nezverejnilo. V sledovanom období uplatňovali super-odpočty nákladov na výskum a vývoj v SR daňové subjekty s početnosťou 207 z kategórie 1 (počet zamestnancov do 10), 344 z kategórie 2 (počet zamestnancov od 10 do 50), 231 z kategórie 3 (počet zamestnancov od 50 do 250) a 162 z kategórie 4 (počet zamestnancov viac ako 250). Super-odpočet si v sledovanom období najviac uplatnili firmy v kategórii 2 (počet zamestnancov od 10 do 50). Na záver možno konštatovať, že počet žiadostí o super-odpočet nákladov na výskum a vývoj nie je ovplyvnený počtom zamestnancov spoločnosti a možno tiež predpokladať, že nároky na administratívu projektu nezohrávajú významnú úlohu pri jeho uplatnení. Nepotvrdilo sa teda, že s rastom počtu zamestnancov sa zvýši aj počet uplatnenia

super-odpočtu spoločnosťami, čo bolo vyšpecifikované ako výskumná otázka. Pozitívny vplyv možno identifikovať s rastúcou mierou sadzby super-odpočtu na každoročný nárast počtu subjektov využívajúcich super-odpočet. Sektorová štruktúra subjektov je rôznorodá, celkovo prevláda sektor informačných technológií, po ktorom nasledujú sektory strojárstva a elektrotechniky. Hlbšia analýza jednotlivých kvantitatívnych a kvalitatívnych závislostí bude súčasťou nasledujúceho výskumu.

Literatúra

- [1] AHUJA, I. P. S., 2011. Managing research and development for core competence building in an organization. *Journal of technology management & innovation*, 6(1), 58-65.
- [2] AKHMETSHIN, E. M. a kol., 2018. The influence of innovation on social and economic development of the Russian regions. *European Research Studies Journal*, 21, 767-776.
- [3] ARKHIPOVA, M. a kol., 2019. Cooperation in R&D as a Leading Indicator of Innovative Activity Growth. *International Journal of Economics & Business Administration*, 7(Special 2), 242-257.
- [4] ARROW, K., 1962: Economic Welfare and the Allocation of Resources for Inventions. In R. Nelson (Ed.), *The Rate and Direction of Inventive Activity*. Princeton University Press.
- [5] BOCKOVA N. and O. ZIZLAVSKY, 2016. Innovation and financial performance of company: A study from Czech manufacturing industry. *Transformations in business & economics* 15(3) s. 156-175.
- [6] D'ANDRIA, D. a kol., 2018. Towards a European R&D incentive? An assessment of R&D provisions under a common corporate tax base. *Economics of Innovation and New Technology*. doi:10.1080/10438599.2017.1376168ISSN 1831-9408. [online]. Dostupné na: https://kopernio.com/viewer?doi=10.1080%2F10438599.2017.1376168&token=WzI5MjI4MjgsIjEwLjEwODAvMTA0Mzg1OTkuMjAxNy4xMzc2MTY4Il0.uxs6JroAAENy7CJ-aUbUiQzDh_E
- [7] DELOITTE, 2021. Riešenia: super-odpočet na výskum a vývoj. [online]. Dostupné na: <https://www2.deloitte.com/sk/en/services/tax/rd-super-deduction.html>
- [8] DELOITTE R&D Survey, 2016. Slovenské firmy chcú investovať do výskumu a vývoja. [online]. Dostupné na: <https://www2.deloitte.com/sk/sk/footerlinks/pressreleasespage/press-releases-archive/slovenske-firmy-chcu-investova-do-vyskumu-a-vyvoja0.html>
- [9] Smernica 2013/34/EÚ, 2021. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/34/EÚ z 26. júna 2013 o ročnej účtovnej závierke, konsolidovanej účtovnej závierke a súvisiacich správach niektorých typov podnikov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/43/ES Rady a ktorým sa zrušujú smernice Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS Text s významom pre EHP. Dostupné na: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>
- [10] DMITRIEV, O. N. a kol., 2018. Transformation of Russian Tax System as Part of the Integration of the Economy into International High-Technology Production Field of Socio-economic Systems. *European Research Studies Journal*, 21(4), 400-413.

- [11] EURÓPSKA KOMISIA, 2003. Zvýšenie intenzity výskumu a vývoja v EÚ. Efektívnosť mechanizmu verejnej podpory výskumu a vývoja v súkromnom sektore: fiškálne opatrenia. EUR 20714, DG pre výskum, znalostnú spoločnosť a hospodársku stratégiu a politiku, investície do výskumu, Luxembursko.
- [12] FEDORCHENKO, M. A., 2015. Economic content of the concept «innovation» and its specificity in the road construction industry. Business. Education. Law. Bulletin of the Volgograd Business institute, 1(30), 75–80.
- [13] FINANČNÁ SPRÁVA, 2021a. Finančná správa. [online]. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/financna-sprava>
- [14] FINANČNÁ SPRÁVA, 2021b. Metodický pokyn k odpočítaniu výdavkov na výskum a vývoj podľa § 30c zákona č. 595/2003 Z. z o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. [online]. Dostupné na: https://www.financnasprava.sk/_img/pfsedit/Dokumenty_PFS/Zverejnovanie_dok/Dane/Metodicke_pokyny/Priame_dane_uct/2021/2021.01.22_12_DZPaU_2021_MP.pdf
- [15] FINANČNÁ SPRÁVA, 2021c. Zoznam daňových subjektov, ktoré si uplatnili odpočet výdavkov na výskum a vývoj. [online]. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke-sluzby/verejne-sluzby/zoznamy/zoznam-danovych-subjektov-kto>
- [16] FINSTAT, 2020. Finančné databázy za roky 2015, 2016, 2017, 2018. [online]. Dostupné na: finstat.sk
- [17] KALABIN, V. A. a kol., 2019. Investment in innovation as a determining factor in economic growth. Business. Education. Right, 3, 216-220.
- [18] KAZATSEV, A. S., 2017. The Concept of “innovation”: the main approaches to the interpretation of the concept. Engineer and construct Technology, 3(11), 63–66.
- [19] MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, R., 2019a. R&D expenditure and innovation in the EU and selected member states. JEMI – Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation, 15(1):13-33. doi: doi.org/10.7341/20191511.
- [20] MACGREGOR PELIKÁNOVÁ, R., 2019. Harmonization of the protection against misleading commercial practices: ongoing divergences in Central European countries. Oeconomia Copernicana, 10(2), 239–252. doi: [10.24136/oc.2019.012](https://doi.org/10.24136/oc.2019.012).
- [21] MAJEROVA, I., 2018. Regional Development in Visegrad Group Countries and its Measurement. DETUROPE, 10(2), pp. 17-37.
- [22] MINDELI, L. E. a kol., 2017. Methodological problems of measuring the contribution of R & d to the economy. Moscow: IP RANRAN.
- [23] NELSON, R., 1959: The simple economics of basic scientific research. Journal of Political Economy, 76: 297-306.
- [24] OECD, 2015. FrascatiManual 2015: Pokyny pre zber a vykazovanie údajov o výskume a experimentálnom vývoji, meraní vedeckých, technologických a inovačných činností. Vydavateľstvo OECD, Paríž, [online]. <https://doi.org/10.1787/9789264239012-en>
- [25] Opatrenie č. 23054/2002-92 Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva. Zmenené opatrenie MF/017028/2018-74 s účinnosťou od 1.2.2019

- [26] RAVŠEJL, D. a kol., 2017. R&D Subsidies as Drivers of Corporate Performance in Slovenia: The Regional Perspective. *Danube: Law and Economics Review*, 8(2), 79-95.
- [27] RAVŠEJL, D. a kol., 2018. The Impact of Private Research and Development Expenditures and Tax Incentives on Sustainable Corporate Growth in Selected OECD Countries. *Sustainability*, 10(7), 2304.
- [28] RAVŠEJL, D. a kol., 2019. The Impact of R&D Accounting Treatment on Firm's Market Value: Evidence from Germany. *The Social Sciences*, 14(6), 247-254.
- [29] SLOBODNYAK, I. A. a kol., 2020. The concept and analysis of innovation and R&D. In *Trends and Innovations in Economic Studies, Science on Baikal Session*. pp. 586-595.
- [30] SMARTECH, 2020. V roku 2018 si super-odpočet na výskum a vývoj uplatnilo podstatne viac subjektov. [online]. Dostupné na: <https://www.smartech.sk/novinky/takto-ovplyvnilo-zvysenie-super-odpocet-na-100-rok-2018>
- [31] STANICKOVA, M. and L. MELECKÝ, 2014. Factors determining driving forces of competitiveness in EU countries. 12th International Conference on Hradec Economic Days (HED 2014): Economic Development and Management of Regions Location. Hradec Kralove: University of Hradec Kralove, 2014, pp. 338-348.
- [32] ŠEBESTOVÁ, J. and K. NOWAKOVÁ, 2015. Innovation spirit evaluation within service organizations: the case of the Czech Republic / *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 181 241 – 250, doi: 10.1016/j.sbspro.2015.04.885
- [33] ŠSTATISTICKÝ ÚRAD SR, 2021. Veda, technika a inovácie. [online]. Dostupné na: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/multi/science/about!/ut/p/z0/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8ziw3wCLJycDB0N3M1DDA08_
- [34] TASR, 2016a. SME.SK. Super odpočet na výskum a vývoj využívajú len desiatky spoločností. [online]. Dostupné na: <https://ekonomika.sme.sk/c/20266969/super-odpocet-na-vyskum-a-vyvoj-vyuzivaju-len-desiatky-firiem.html>
- [35] TASR, 2016b. SME.SK. Firmy plánujú viac investovať do výskumu a vývoja. [online]. Dostupné na: <https://ekonomika.sme.sk/c/20198505/firmy-planuju-viac-investovat-do-vyskumu-a-vyvoja.html>
- [36] TUREČKOVÁ, K. and J. NEVIMA, 2018. SMART approach in regional development. In: *Proceedings of 16th International Scientific Conference Economic Policy in the European Union Member Countries*. Karviná: SU OPF Karviná, pp. 386-394.
- [37] TUREČKOVÁ, K., 2016. Sectoral specialization as a source of competitiveness: case study on ICT sector in V4+ countries. In: *Proceedings of the 3rd International Conference on European Integration 2016*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, pp. 1023-1029.
- [38] Zákon č. 595/2003 Z. z., 2021. Zákon č.595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravnepredpisy/SK/ZZ/2003/595/20201001>
- [39] Zákon č.172/2005 Z. z., 2021. Zákon č.172/2005 Z.z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o zmene a doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/172/>